

Wetenschapper vindt

Corine Prins

Foto: Erik van der Burgt

Corien Prins over technologie: 'Als iemand voor een ander wordt aangezien, is die fout moeilijk recht te zetten'

'Kleine kantoren kunnen nauwelijks IT-specialisten met juridische kennis in huis halen, daardoor kunnen ze het gaan afleggen'

Leon Heuts

Een veelkoppig monster – of beter gezegd: een fenomeen met vele gezichten. Dat is technologie volgens Corien Prins, hoogleraar recht en informatisering aan de Universiteit van Tilburg. Een monster, dat is te negatief. Technologie biedt veel voordelen – zoals je ook in de advocatuur kunt zien. 'Geert-Jan Knoops gaf het onlangs toe', aldus Prins. Knoops is altijd zeer kritisch over het gebruik van DNA-onderzoek in strafzaken, maar draaide zijn mening bij nadat uit DNA-onderzoek bleek dat zijn cliënten Herman de Bois en Wilco Viets zeven jaar ten onrechte in de gevangenis zaten voor de moord op Christel Ambrosius in Putten. Zonder technologie was dat ondenkbaar geweest. Maar vaak is technologie ook daadwerkelijk een monster, dat maar doordendert zonder een duidelijke controle. Niettemin speelt het een steeds belangrijker rol speelt in de samenleving, en dus ook in (straf)zaken.

Gebrek aan middelen

Volgens Prins kan een advocatenkantoor nau-

welijks meer zonder uitgebreide expertise op het gebied van technologie en IT. De advocaat moet vertrouwd zijn met de gevaren, die namen dragen als *function creep* en *black box*, wil hij zijn cliënt nog goed kunnen vertegenwoordigen. Hoe betrouwbaar is bijvoorbeeld een gedigitaliseerde afdruk van een vinger? Prins: 'Dat lijkt onfeilbaar te zijn, maar dat is niet waar. Dit systeem moet immers ook kunnen functioneren met een vieze vinger. Chauffeurs die 's avonds moe de Rotterdamse haven binnenrijden om hun lading te lossen, en die zich identificeren met een vinger, gaan niet eerst hun handen wassen. Die willen snel naar huis. Daarom is er een foutmarge van zo procent. Je neemt dus risico's in de identificatie. Om te weten hoe zwaar die risico's wegen in een strafzaak, moet een advocaat iets afweten van biometrie, de technologie die personen identificeert aan de hand van lichamelijke eigenschappen als een vingerafdruk of DNA.

'Is die kennis bij advocatenkantoren voldoende aanwezig? Volgens Prins dreigt vooral voor kleine kantoren een gebrek aan middelen. 'Grote kantoren hebben de mogelijkheid om IT-specialisten met juridische kennis in huis te halen. Dat zie je ook gebeuren. Maar

voor kleine kantoren is dat veel moeilijker. Ik vind dat onwenselijk, want in steeds meer zaken speelt technologie een rol. Kleine kantoren kunnen het zo gaan afleggen, en dat lijkt me geen goede zaak.'

Wie coördineert het geheel?

Het is ook niet eenvoudig om grip te krijgen op technologie. Want de manier waarop ze wordt toegepast is vaak ondoorzichtig. Neem nu die *function creep*, het verschijnsel dat gegevens die met technologische middelen zijn verkregen, worden gebruikt voor andere doelen dan aanvankelijk de opzet was. Prins: 'Onder druk van de VS voeren we het biometrisch paspoort in. De gegevens die daar op staan, een digitale weergave van de iris en de vinger, worden tevens opgeslagen in een nationale database. De overheid is natuurlijk zeer geïnteresseerd in die informatie, want handig voor opsporing van criminelen. In het wetsvoorstel voor het biometrisch paspoort is ook al de mogelijkheid opgenomen om de gegevens te gebruiken voor opsporing. Het biometrisch paspoort was daar niet voor bedoeld. Toch is er nauwelijks parlementaire discussie; de politiek houdt zich bij technologische innovaties bezig met de aanvankelijke bedoeling, maar wat er daarna met die gegevens gebeurt blijkt minder interessant.'

En op het eerste gezicht lijkt er ook niets mis mee. Waarom zou je zo'n database niet inzetten voor een effectieve bestrijding van criminaliteit? Die in-

.....

'Om te weten hoe zwaar die risico's van identificatie wegen in een strafzaak, moet een advocaat iets afweten van biometrie'

.....

formatie is er 'toch al'. Maar dat tekent de naïeve houding die we ten opzichte van technologie hebben, aldus Prins. Om te beginnen ontstaat door *function creep*, maar ook door het koppelen van bestanden – neem het elektronisch kinddossier – een onoverzichtelijke keten waarbinnen het moeilijk is na te gaan hoe informatie is verspreid. Organisaties en instituties coördineren weliswaar hun eigen stukje binnen die keten, maar wie coördineert het geheel? Mocht het fout gaan, dan is het moeilijk na te gaan waar die fout zit, en bij wie je moet zijn om het recht te zetten. De agent op straat, de gemeentebtenaar achter het loket, ze maken weliswaar steeds meer

gebruik van technologie, maar ze weten weinig van de fitnesses of de gevaren ervan. Prins: 'Het systeem is moeilijk te ontwarren, als een black box die gesloten blijft. De transparantie en daarmee de mogelijkheid van democratische controle verdwijnt.'

Voor een ander aangezien

Advocaten en rechtswetenschappers klagen dat de rechtsstaat wordt ondermijnd en de privacy van de burger afbrokkelt. Prins sluit zich daarbij aan: door cameratoezicht, het opslaan van mobiele telefoonverbindingen, het tappen van het satellietverkeer en het biometrisch paspoort loopt volgens haar vrijwel niemand meer onopgemerkt over straat. Toch is dit niet eens het grootste gevaar, en advocaten moeten daar volgens Prins op bedacht zijn. Veel gevaarlijker is de naïeve, ondoordachte manier waarop technologie wordt geïmplementeerd en gecombineerd. Dáár moeten advocaten scherp op zijn. Een voorbeeld: het biometrisch paspoort is vijf jaar geldig. Maar op de toegepaste technologie, geleverd door een bedrijf, zit maar een garantie van drie jaar. Wat gebeurt er daarna? Biedt het paspoort nog een gegarandeerde identificatie? Zo niet, wat zijn daarvan de gevolgen? Kunnen mensen onterecht voor een ander worden aangezien? Een fout die vervolgens moeilijk is recht te zetten, mede doordat we zo veel vertrouwen hebben in dat nieuwe paspoort, met al die nieuwe mogelijkheden.

.....
(advertentie)

PROCUREURSDIENSTEN NA 1 SEPTEMBER?

VAN HARMELLEN BEIJNEVELD VAN HOUTEN

ADVOCATEN

mr. R.A.D. Blaauw
Postbus 30117
3001 DC Rotterdam

Beurs - World Trade Center
Beursplein 37
3011 AA Rotterdam

T (010) 205 1166
F (010) 412 4011
E blaauw@vhb.nl